

Irtosolunäytteiden tutkimuspyynnöt

Tämä on kooste Vita Laboratorioiden käyttämistä irtosolu- eli sytologisten näytteiden pyyntönimikkeistä. Vita Laboratoriot Oy noudattaa näytetutkimuksissa Kuntaliiton ohjeistusta. Sytologisten näytteiden nimikkeistö ohjautuu pääsääntöisesti elinspesifisti tai ottotavan mukaan. Lisäksi on yleisnimike “-syto” tapauksiin, joihin ei voi soveltaa mitään spesifiä nimikettä. Varmista aina, että toimintapaikassasi on aktivoituna kyseiset nimikkeet epäselvyyksien ja viiveiden estämiseksi.

Patologian laboratorion yhteystiedot:

Käytännön asioihin liittyvät ongelmat ja vastauskyselyt:

- p. 09 2288 00 (valitse patologiaan liittyvät asiat),
- e-mail: patologia@vita.fi
- fax. 010 7520349

Lainapyynnöt ja meetingmateriaalit: e-mail: patologia@vita.fi.

Osastonhoitaja Elina Kaitainen 040 9225302

Yliääkäri Tuula Kuukasjärvi 040 7655165

Patologian konsultit: Päiväpatologi Essi Rajala 040 7210387

Iltakonsultit tavoitettavissa päivittäin laboratorion kautta

Sähköpostit: etunimi.sukunimi@vita.fi

Vastausaika:

- 80 % näytteistä vastataan 5 arkipäivän kuluessa näytteen saapumisesta laboratorioon
- Ohutneulanäytteistä tehdään mahdollisuuksien mukaan ns. blokkivalmiste, josta voidaan tehdä immunovärjäyksiä esim kasvainsolujen tarkempaan tyypitykseen. Immunovärjäysten vastausaika on 3-10 vrk:tta.

4078 Virtsan irtosolututkimus; U -Syto-1

Lähete:

Lähete irtosolututkimusta varten.

Indikaatiot:

Virtsarakon ja virtsateiden kasvainten osoittaminen, tutkimus ja seuranta.

Kasvainepäilyissä kolmen erillisen näytteen ottaminen kolmena peräkkäisenä päivänä parantaa tutkimuksen herkkyyttä. Jo todetun kasvaimen seurannassa riittää kertanäyte

Näyte:

50 ml virtsaa.

Näytteeksi otetaan max 2 tuntia rakossa ollutta virtsaa. Yövirtsa tai yli 4 tuntia rakossa ollut virtsa ei kelpaa, sillä solut ovat liian hajonneita.

- Pesun ja ottotekniikan merkitys on yhtä suuri kuin bakteeriviljelynäytteessä (PLV).
- Juominen ja liikunta auttavat solujen irtoamisessa keräyksen aikana.

N. 50 ml virtsaa sentrifugoidaan heti (5 x 10 ml virtsaputki) 15 min 1500-2000 rpm. Sedimenttien päälle kaadetaan pieni määrä 50 % alkoholia ja yhdistetään kaikki yhteen 10 ml virtsaputkista. Putki täytetään 50 %:lla alkoholilla niin, että fiksoitua sakkaa tulee yhteensä 10 ml. Jos ei ole mahdollisuutta käyttää sentrifugia, laitetaan sentrifugoimtona virtsaa ja alkoholia sama määrä näyteastiaan.

Säilytys ja lähetys:

Näyte pakataan huolellisesti niin, ettei näyteastia pääse vuotamaan / rikkoutumaan ja lähetetään huoneenlämpöisenä.

Menetelmä:

Sytosentrifugointi ja papanicolaou -värjäys, mikroskopointi. Akkreditoitu menetelmä.

Toimitusaika:

5 työpäivää

Tulkinta:

Patologian erikoislääkäri antaa lausunnon ja SNOMED- muotoisen diagnoosin.

Vastaukseen liitetään PARIISIN luokitus. Virtsarakon ja munuaisaltaan karsinoomista noin 85 % antaa positiivisen löydöksen. Munuaiskudoksen kasvaimissa positiivisia löydöksiä on selvästi vähemmän. Vääriä positiivisia löydöksiä on noin 1-2 % ja ne johtuvat tulehduksesta, virtsakivitaudista tai katetrisaatiosta.

4080 Ysköksen irtosolututkimus, Ex-Syto-1

Lähete

Lähete irtosolututkimusta varten

Indikaatiot

Keuhkoputkien ja keuhkoparenkyymin malignien kasvainten osoittaminen. Lähetteessä ilmoitetaan indikaatio näytteenotolle ja kysymyksenasettelu sekä kliiniset tiedot ja radiologiset löydökset, tulkintaan vaikuttavat löydökset.

Näyte

Yskösnäyte.

Tutkimuksen herkkyyden parantamiseksi voidaan ottaa kolme aamuyskösnäytettä peräkkäisinä päivinä. Potilas antaa näytteet heti herättyään, ennen aamupalaa. Erityisen tärkeää on tehokas, syvä yskiminen ja riittävä määrä näytemateriaalia. Pelkkä sylki on epäedustavaksi luokiteltava näyte. Näytteen riittävyyden parantamiseksi voidaan käyttää ekspektorioivia aineita ja mykolyyttejä.

Näyte yskitään suoraan näytepurkkiin ja päälle kaadetaan n. 20 ml 50 % alkoholia. Purkki suljetaan tiiviisti, ettei se avaudu kuljetuksen aikana.

Sarjanäytteet voi lähettää samalla kertaa, mutta **kullekin näytteelle tehdään oma lähete**. Jokainen näyte tutkitaan erikseen ja **kustakin annetaan erillinen lausunto**.

Säilytys ja lähetys

Säilytys jääkaapissa ja kuljetus huoneenlämmössä

Toimitusaika

5 työpäivää.

Menetelmä

Sively tai sytosentrifugointi, värjäys ja mikroskopointi. Akkreditoitu menetelmä.

Tulkinta

Tutkimuksesta annetaan patologian erikoislääkärin lausunto ja SNOMED diagnoosi.

Tarvittaessa

liitetään Papanicolaen luokitus.

Luotettavan diagnostiikan edellytys on hyvä lähete ja edustava näyte. Yksi tavallisimmista virhelähteistä on epäedustava näyte, joka sisältää vain sylkeä tai ylähengitysteiden soluja.

3053 Irtosolututkimus, muu -Syto

Lähete

Lähete irtosolututkimusta varten. Ottopaikka ei ole spesifi.

Indikaatiot

Yleensä kasvainten tai tulehdusten diagnostiikka. Tutkimus on tarkoitettu irtosolututkimuksille, joilla ei ole elinkohtaista omaa tutkimusnimikettä.

Näyte

Näytteet fiksoidaan joko 50%:ssa alkoholissa tai sivelynäyte otetaan pumpulitikulla ja sivellään mattapäiselle näytelasille, johon kirjoitetaan potilaan henkilötiedot. Näyte ei saa kuivua. Sivelynäyte fiksoidaan 96% alkoholissa vähintään 20 minuuttia. Tämän jälkeen näytelasi ilmakeivataan tai käytetään spray-fiksatiivia.

Säilytys ja lähetys

Säilytys ja lähetys huoneenlämmössä.

Toimitusaika

5 työpäivää.

Menetelmä

Sytosentrifugointi, Papnicolaoun värjäys ja mikroskopointi Akkreditoitu menetelmä.

Tulkinta

Erikoislääkärin kirjallinen lausunto, johon sisältyy SNOMED- muotoinen diagnoosi.

4059 Likvornäytteen irtosolututkimus, Li-Syto

Lähete

Lähete irtosolututkimusta varten.

Indikaatiot

Keskushermoston alueen kasvaintaudit, tulehdukset ja infektiot.

Näyte

Punktoitu näyte 2ml on fiksoitava välittömästi 1 ml:aan 96% alkoholiin solutuhon estämiseksi.

Säilytys ja lähetys

Näyte pakataan huolellisesti ja lähetetään huoneenlämmössä.

Menetelmä

Sytosentrifugointi, Papanicolaun värjäysmenetelmä, valomikroskopia Akkreditoitu menetelmä.

Toimitusaika

5 työpäivää.

Tulkinta

Neuropatologin kirjallinen lausunto, johon sisältyy SNOMED muotoinen diagnoosi.

4421 Nivelnesteiden irtosolututkimus, Sy-Syto

Lähete

Lähete irtosolututkimusta varten.

Indikaatit

Nivelten tulehdus tai tuumoridiagnostiikka.

Näyte

Sterilisti otettu nivelneste fiksoidaan välittömästi 50% alkoholiin.

Säilytys ja lähetys

Näytepurkki tulee sulkea huolellisesti. Lähetys huoneenlämmössä.

Menetelmä

Sytosentrifugointi, Papanicolaoun värjäys, valomikroskopia. Akkreditoitu menetelmä.

Toimitusaika

5 työpäivää.

Tulkinta

Patologian erikoislääkärin lausunto ja SNOMED- muotoinen diagnoosi.

4037 Askitesnesteen (peritoneaalinesteen) irtosolututkimus, As-Syto

Lähete

Lähete irtosolututkimusta varten.

Indikaatit

Vatsaontelon kasvain- ja tulehdusdiagnoosi.

Näyte

Punktioneulalla otetaan 50-200 ml peritoneaalineestettä ennen mahdollista histologista biopsiaa. Näytteen esikäsittely ennen lähettämistä: näyte sentrifugoidaan matalalla kierrosnopeudella (alle 2000 rpm 10 min). Supernatantti kaadetaan pois ja sedimentin päälle kaadetaan 5-10 ml 50- prosenttista alkoholia.

Säilytys ja lähetys

Näyteputki pakataan huolellisesti, jotta näyte ei valu kuljetuksessa. Lähetys huoneenlämmössä.

Toimitusaika

5 työpäivää.

Menetelmä

Sytosentrifugointi, Papanicolaoun värjäys, valomikroskopia Akkreditoitu menetelmä.

Tulkinta

Patologian erikoislääkärin antama lausunto, johon sisältyy SNOMED muotoinen diagnoosi.

4076 Pleuranesteen irtosolututkimus, Pf-Syto

Lähete

Lähete irtosolututkimusta varten.

Indikaatit

Pleuran maligniteetin osoittaminen, tulehdusdiagnoosi.

Näyte

Punktioneulalla otetaan 50-200 ml nestettä ennen mahdollista histologista biopsiaa. Näytteen esikäsittely ennen lähettämistä: näyte sentrifugoidaan matalalla kierrosnopeudella (alle 2000 rpm 10 min). Supernatantti kaadetaan pois ja sedimentin päälle kaadetaan 5-10 ml 50- prosenttista alkoholia.

Säilytys ja lähetys

Näyteputki pakataan huolellisesti, jotta näyte ei valu kuljetuksessa. Lähetys huoneenlämmössä.

Toimitusaika

5 työpäivää.

Menetelmä

Sytosentrifugointi, Papanicolaoun värjäysmenetelmä, valomikroskopointi. Akkreditoitu menetelmä.

Tulkinta

Patologian erikoislääkärin antama lausunto.

4077 Rintarauhasen irtosolututkimus, Mf-Syto

Lähete

Lähete irtosolututkimusta varten.

Indikaatiot

Erittävän rinnan tutkimus; tulehdus- ja kasvaindiagnoosi. Läheteeseen merkitään kliininen kysymyksenasettelu ja -löydökset. Menetelmällä voidaan selvittää myös tiehyensisäisiä kasvaimia: papilloomat, hyperplasiat, inrtaduktaalinen karsinooma erotusdiagnoosi.

Huom! Jos potilaalla on kuvantaen näkyvä löydös, tulee suosia muita tutkimusmenetelmiä kuin eritetutkimus.

Näyte

Rintarauhaserite sivellään objektilasille ja se fiksoidaan 20 min ajan 96% alkoholissa. Vaihtoehtoisesti voidaan käyttää spray-fiksatiivia. Näyte ei saa kuivua ennen fiksointia. Fiksoitu lasi pakataan muovikoteloon. Lasille merkitään lyijykynällä henkilötunnus ja nimi.

Säilytys ja lähetys

Näyte lähetetään huoneenlämmössä huolellisesti pakattuna.

Menetelmä

Papanicolaou-värjäys, valomikroskopia Akkreditoitu menetelmä.

Toimitusaika

5 työpäivää

Tulkinta

Patologian erikoislääkärin sanallinen lausunto, johon sisältyy SNOMED diagnoosi.

3990 Ohutneulatutkimus, Ts-FNAB

Lähete

Lähete irtosolututkimusta varten.

Yleistä

Tutkimus on helppo ja rasittaa potilasta varsin vähän. Soluja pyritään saamaan suoraan epäilyttävästä leesioista (tuumorista) tai tutkittavasta elimestä punktoimalla ohuella neulalla (ulkoläpimitta alle 1 mm) ja imemällä erityisen tiiviillä ruiskulla. Ultraääniohjaus parantaa huomattavasti punktion osuvuutta. Saatu solumateriaali tutkitaan sytologisin menetelmin.

Indikaatiot

Epäily eri elinten tulehdusprosesseista tai kasvaintaudeista. Pahanlaatuisen kasvaimen verifioiminen. Tulehduksellisissa, degeneratiivisissa ja hyperplastisissa prosesseissa voidaan sytologisella ohutneulabiopsialla (ONB/FNAB) saada lisäinformaatiota. Yleensä kliinisesti epäselvät resistenssit, kystat ja muut leesiot saattavat olla indikaatio ohutneulanäytteelle. Yleisimmin punktiokohteina ovat seuraavat elimet: kilpirauhanen, imusolmuke, sylkirauhanen. Syvällä olevista kohteista näyte otetaan röntgenosastolla ultraääniohjauksessa.

Huomioitavaa: Ihonalaisista/pehmytkudosleesioista suositellaan ottamaan kudosbiopsiat. Samoin epäiltäessä lymfoomaa, olisi suositeltavaa ottaa kudosnäytteet (edustava biopsia/kokonainen imusolmuke). Pehmytkodokasvainten diagnostiikassa on tarpeen nähdä eri solutyypin suhde toisiinsa ja sytologinen näyte ei näin ole definitiivinen. Myöskään lymfooman diagnoosia ei aseteta sytologisen näytteen perusteella.

Näyte

Materiaali kerätään ruiskuun, joka voidaan tyhjentää näyteputkeen, jossa 50% alkoholia. Alkoholin määrä on 5-10 ml. Ruisku ja neula huuhdellaan fiksaationesteellä, jolla estetään solujen jääminen neulaan. Samaan näytteeseen on suositeltavaa ottaa 2-3 puntiosaalista, jotta näyte olisi riittävä.

Säilytys ja lähetys

Näytepurkit tulee sulkea tiiviisti ja pakata huolellisesti, jotta ne eivät pääse matkalla vuotamaan. Sivelylaseihin merkitään mattapähän lyijykynällä potilaan nimi ja syntymäaika ja ne pakataan näytelasikoteloihin ja lähetetään näytepurkkien mukana laboratorioon. Lähetys huoneenlämmössä.

Menetelmä

Sytosentrifugointi, värjäys ja mikroskopointi Akkreditoitu menetelmä.

Toimitusaika

5 työpäivää

Tulkinta

Vastaukseen liittyy aina lausunto, johon liitetään SNOMED diagnoosi. Tulokset vaihtelevat kohteen mukaan. Valtaosassa näytteitä on edustava otos diagnostiseen tulkintaan. On tärkeää muistaa, että epäedustavat näytteet kuuluvat diagnostiikkaan. Kirjallisuudessa n 5-12 % ohutneulanäytteistä on epäedustavia. Epäonnistuminen johtuu yleensä riittämättömästä solujen määrästä. Tavallinen syy on se, että leesio on fibroottinen ja soluja irtoaa näytteeseen liian vähän. Myös kasvaimen solujen hajoaminen (nekroosi) voi johtaa epäluotettavaan tulkintaan. Riittämättömät näytteet sisältävät tavallisimmin vain verta ja pakkautuvaa fibriiniä, joka näyttää makroskooppisesti kudoshipuilta.

4044 Gynekologinen irtosolututkimus, Pt-Papa-1

Laboratoriossa on käytössä 2 eri menetelmää tutkia Papa-1. Lähetyspaikka valitsee menetelmän tehdyn sopimuksen mukaisesti.

- 1) perinteinen LASIPAPA, sivelyvalmiste
 - 2) NESTEPAPA, jossa näyte otetaan BD Surepath astiaan. Samasta näytteestä on mahdollista tutkia myös HrHPV. Katso kappale "BD Surepath pakettitutkimukset"
- Tiedustelut nestepapa: myynti@vita.fi**

Lähete

Gynekologisen irtosolututkimuksen lähete

Indikaatiot

Kohdunkaulan syövän ja sen esiasteiden diagnostiikka: löytyykö viitteitä HPV- infektiin ja sen aiheuttamiin solumuutoksiin. Hormonaalisen tilanteen arviointi ja gynekologisten tulehdusten diagnostiikka.

Papatutkimus on ensisijainen tutkimus < 30 v naisille. HPV infektio on tässä ikäryhmässä huomattavan yleinen ja suurin osa infektiosta paranee itsestään. Tämän vuoksi nuorilta naisilta tulisi ottaa ensisijaisesti sytologinen PAPA- tutkimus ja HPV- tutkimus ainoastaan erityisperustein.

Näyte

Huolellinen näytteen otto ja käsittely ovat tärkeitä tuloksen saamiseksi.

LASIPAPA:

Tärkeää on saada riittävästi soluja lasille, mutta ei liikaa. Käytetään mattapäistä objektilasia, johon merkitään potilaan nimi ja henkilötunnus. Merkinnot tulee tehdä lyijykynällä. Samalle objektilasille otetaan kolme eri irtosolunäytettä:

- Ensimmäinen näyte otetaan lastaimen pyöreällä päällä emättimen takasivupohjukasta.
- Toinen näyte otetaan lastaimen toisella, koveralla, päällä kohdun suun koko aluetta kaapien.
- Kolmas näyte otetaan soluharjalla kohdun kaulakanavasta, kiertäen 180 asteen kierros kanavan seinämiä vasten.

Sivelyvalmiste tulee kiinnittää välittömästi, se ei saa kuivua koska solut menettävät silloin muotonsa ja värjättävyytensä. Sivelyvalmiste kiinnitetään 96 % alkoholilla n. 20 min. tai kiinnityssumuttimella. Näyte lähetetään muovikoteloissa.

Huom! Näyte lähetetään erillään formaliininäytteistä, pilaantumisvaara!

NESTEPAPA:

Merkitse purkkiin nimi ja henkilötunnus. Näytteen otossa voi käyttää puulastaa lukuun ottamatta kaikkia perinteisiä näytteenottovälineitä.

- Suositeltavaa on käyttää ns. Rover-harjaa, jota kierretään kevyesti painaen 5 x myötöpäivään kohdun suulla. Voit valita joko lyhyt- tai pitkäpäisen harjan anatomian mukaan.
- **Harja jätetään aina näyteastiaan**, jotta kaikki solut saadaan talteen.
- Jos käytät näytteenotossa muita välineitä, niitä huljutellaan perusteellisesti näyteastiassa, eikä niitä jätetä astiaan.

Sulje korkki huolellisesti. Surepath näyteastioita säilytetään 3 kk. Näyteastiasta on mahdollista pyytää lisätutkimuksia.

Menetelmä

LASIPAPA: Papanicolaoun värjäys. Mikroskopointi (esitarkastaja ja patologian erikoislääkäri). Akkreditoitu menetelmä.

NESTEPAPA: Totalys solurikastus robottiautomaattikka. Solususpensiosta valmistetaan automaattisesti standardoitu näytelasi. Uudelle menetelmälle haetaan akkreditointia 2022 tarkastuksen yhteydessä.

Toimitusaika

5 työpäivää (sekä lasi- että nestepapa)

Tulkinta

Molempien menetelmien tulokset ja tulkinta tapahtuvat The Bethesda luokituksen (TBS) mukaisesti. Näytteen tutkiminen on kaksivaiheinen: esitarkastaja tutkii näytteen ensin, jonka jälkeen jokainen näyte tutkitaan myös patologian erikoislääkärin toimesta.

Vastaus on **strukturoitu** ja asiakkaan vastauksessa näkyvät aina **kannanotto riittävyteen ja atypiaan**. Muilta osin näkyvät vain ne kohdat, joissa on todettu poikkeavaa. **Kaikki näytteet tutkitaan standardoidun protokollan mukaisesti. Vastauksessa näkyvät aina kannanotto näytteen riittävyteen sekä atypiaan.**

- Näytteestä tutkitaan aina tulehdukset ja reaktiiviset muutokset
- Poikkeava hormonaalinen tila mainitaan pyytämättäkin
- Atypiat luokitellaan erikseen levy- ja lieriöepiteelillä
- Jos todetaan atypia, annetaan suositus käypähoitosuosituksen mukaisesti

Vastaukseen liitetään erikoislääkärin harkinnan mukaan myös vapaamuotoista tekstiä.

BD Surepath pakettitutkimukset:

Jos yksikössäsi on otettu käyttöön BD Surepath NESTEPAPA, voitte pyytää tutkimuksia myös alla olevilla koodeilla. Näiden tutkimusten edellytys on BD Surepath näyteastian käyttö.

Yleistä

- Surepath astioita säilytetään 3 kk. Samasta näyteastiasta on mahdollista tilata uusia tutkimuksia säilytysajan puitteissa. Esim, jos on pyydetty Papa-1, voi jälkikäteen tehdä HPV pyynnön tai päinvastoin. Jälkikäteen tehtävän lisäpyynnön menettely on seuraava:

1. Potilastietojärjestelmään luodaan ja lähetetään ulos haluttu tutkimuspyyntö
2. Patologian laboratorioon lähetetään sähköposti patologia@vita.fi otsikolla LISÄPYINTÖ ja tekstiin potilaan nimi sekä järjestelmän luoma tilausnumero.

Näytteenottotarvikkeiden tilaus: vita.fi/tarviketilauskaavake, tai p. 045 7734 9060.

Konsultointi

PAPA-tutkimus:

Patologian laboratorio: p. 045 7734 9080 tai patologia@vita.fi

Patologian ylilääkäri Tuula Kuukasjärvi p. 040 7655 165 tai tuula.kuukasjarvi@vita.fi

HPV-tutkimus:

Sairaalamikrobiologi, Dos. Taru Meri p. 045 7734 9028 tai taru.meri@vita.fi

10143 PAPILLOMAVIRUKSEN OSOITUS JA EHDOLLINEN NESTEPAPATUTKIMUS, -HPVREFLEKSIPAPA -TUTKIMUS

Lyhenne: HPVRF

Kombinaatiotutkimus, joka on 2-vaiheinen refleksitutkimus BD Surepath - astiasta.

- 1) Papilloomavirus, nukeliinihappo, suuren riskin (kval), -hHPVNhO
- 2) Gynekologinen irtosolututkimus, LBC Pt-Papa-1: **tehdään vain, jos HPV - tutkimus on positiivinen**

Huom! Mikäli Papa-tutkimus halutaan tehtävän riippumatta hHPVNhO-tuloksesta, tulee käyttää pakettia HPVPa 10632 (HrHPV + pakotettu LBCPapa)

Indikaatiot

Refleksitutkimus on ensisijainen tutkimus > 30 v naisille. HPV infektiot on tutkimuksissa osoitettu tärkeimmäksi riskitekijäksi kohdunkaulan syövän syntymiselle. HPV tutkimuksen ennustearvo hoidon seurannassa on vahvempi kuin sytologisella tutkimuksella.

Näyte

Tutkimukseen lähetetään BD Surepath astiaan otettu harjanäyte. Näytteen ottoon saa käyttää kaikkia perinteisiä näytteenottovälineitä lukuun ottamatta puulastaa. ROVER- harja jätetään **aina** näyteastiaan. Näyteastiassa tulee olla potilaan henkilötiedot sekä viivakooditarra.

Menetelmä

Katso osatutkimusten kohdalta.

Toimitusaika

5-10 työpäivää

Viitearvot

HPV- tutkimuksen tulos on normaalisti negatiivinen. hHPVhO-tutkimuksessa positiivisista näytteistä annetaan lausunto, jossa eritellään tyypit 16 ja 18 sekä ryhmänä muut korkean riskin alatyypit.

Tulkinta

Kaikista näytteistä tehdään tutkimus -hHPVhO.

- Tuloksen ollessa negatiivinen, Papa-näytettä ei tutkita.
- Jos hHPVhO-tulos on positiivinen, tutkitaan myös Papa-näyte ja siitä annetaan lausunto. Papa-vastaus on TBS- järjestelmän mukainen taulukkomuotoinen vastaus.

10632 HPV PAPA, PAPILLOOMAVIRUKSEN OSOITUS SEKÄ AINA NESTEPAPA GYNEKOLOGINEN IRTOSOLUTUTKIMUS, -HPV PAPA PAKOTETTU

Lyhenne

HPVPA

Kombinaatiotutkimus, jossa tehdään AINA molemmat tutkimukset

- 1) Papilloomavirus, nukeliinihappo, suuren riskin (kval), -hHPVhO
- 2) Gynekologinen irtosolututkimus, LBC Pt-Papa-1

Indikaatiot

Pakotettu HPV PAPA on ensisijainen tutkimus hoidetuille ja seurattaville naisille. Tavallisimmin taustalla on HPV infektion aiheuttamien muutosten hoitotoimenpiteet.

Näyte

Tutkimukseen lähetetään BD Surepath astiaan otettu harjanäyte. Näytteen ottoon saa käyttää kaikkia perinteisiä näytteenottovälineitä lukuun ottamatta puulastaa.

ROVER- harja jätetään AINA näyteastiaan. Näyteastiassa tulee olla potilaan henkilötiedot sekä viivakooditarra.

Menetelmä

Katso osatutkimusten kohdalta.

Toimitusaika

5-10 työpäivää

Viitearvot

HPV- tutkimuksen tulos on normaalisti negatiivinen. hHPVnhO-tutkimuksessa positiivisista näytteistä annetaan lausunto, jossa eritellään tyytit 16 ja 18 sekä ryhmänä muut korkean riskin alatyypit.

Tulkinta

Kaikista näytteistä tehdään tutkimus -hHPVnhO.

- Tuloksen ollessa negatiivinen, Papa-näytettä ei tutkita.
- Papa-vastaus on TBS- järjestelmän mukainen taulukkomuotoinen vastaus.

4045 GYNEKOLOGINEN IRTOSOLUTUTKIMUS, SEULONTA PT-PAPA-2

Indikaatiot

Kohdunkaulan syövän ja sen esiasteiden joukkoseulonta. Toiminta tapahtuu valtakunnallisen seulontaohjeen mukaisesti.

Näyte

Huolellinen näytteenotto ja käsittely ovat tärkeitä tuloksen saamiseksi.

Tärkeää on saada riittävästi soluja lasille, mutta ei liikaa. Käytetään mattapäistä objektilasia, johon merkitään potilaan nimi ja henkilötunnus. Merkinnät tulee tehdä lyijykynällä. Samalle objektilasille otetaan kolme eri irtosolunäytettä:

- Ensimmäinen näyte otetaan lastaimen pyöreällä päällä emättimen takasivupohjukasta.
- Toinen näyte otetaan lastaimen toisella, koveralla, päällä kohdunsuun koko aluetta kaapien.
- Kolmas näyte otetaan soluharjalla kohdun kaulakanavasta, kiertäen 180 asteen kierros kanavan seinämiä vasten.

Kaikki näytteet vedetään samalle objektilasille poikittain kevyesti sivelemällä ja tasoittamalla siten, että vaginanäyte (1) tulee lasin päähän, portionäyte (2) tulee keskelle

ja endocerviks-näyte (3) tulee viimeiseksi lasin mattapähän. Sivelyvalmiste tulee kiinnittää välittömästi, se ei saa kuivua koska solut menettävät silloin muotonsa ja värjättävyytensä. Sivelyvalmiste kiinnitetään 96 % alkoholilla n. 20 min. tai kiinnityssumuttimella. Näyte lähetetään muovikoteloissa.

Menetelmä

Papanicolaoun värjäys Akkreditoitu menetelmä.

Toimitusaika

Sopimuksen mukaisesti: 1-3 kk

Tulkinta

Vastaus tulee COMMIT- järjestelmään, The Bethesda luokituksen (TBS) mukainen tulkinta. Näytteen tutkiminen on kaksivaiheinen: esitarkastaja tutkii näytteen ensin, jonka jälkeen jokainen näyte tutkitaan myös patologian erikoislääkärin toimesta.

Vastaus on **strukturoitu** ja asiakkaan vastauksessa **näkyvät aina kannanotto riittävyteen ja atypiaan**. Muilta osin näkyvät vain ne kohdat, joissa on todettu poikkeavaa. Kaikki näytteet tutkitaan standardoidun protokollan mukaisesti. Vastaukseen liitetään erikoislääkärin harkinnan mukaan myös vapaamuotoista tekstiä.

- Näytteestä tutkitaan aina tulehdukset ja reaktiiviset muutokset
- Poikkeava hormonaalinen tila mainitaan pyytämättäkin
- Atypiat luokitellaan erikseen levy- ja lieriöepiteelillä
- Jos todetaan atypia, annetaan suositus käypähoitosuosituksen mukaisesti

Jos tutkimuksessa todetaan sairaalahoitoa vaatia löydös (indikaatio kolposkopiaan), tehdään lähete sairaalaan. Lähete kirjataan COMMIT- järjestelmään.

MUUTTUNUT TUTKIMUSNIMI HPV LASI:

12251 PAPILLOOMAVIRUKSEN OSOITUS JA EHDOLLINEN GYNEKOLOGINEN IRTOSOLUTUTKIMUS, HPV LASI (PERINTEINEN LASIPAPA JA HPV -TUTKIMUS ERIKSEEN OTETTUINA)

Kombinaatiotutkimus, joka on 2-vaiheinen:

- 1) Papilloomavirus, nukeliinihappo, suuren riskin (kval), -hHPVnho
- 2) Gynekologinen irtosolututkimus, Pt-Papa-1: **Tehdään vain, jos HPV tutkimus on positiivinen**

Huom! Mikäli Papa-tutkimus halutaan tehtävän riippumatta hHPVnho-tuloksesta, tulee tutkimukset - hHPVnho (6445) ja Pt-Papa-1 (4044) pyytää erillisinä tutkimuksina.

Kombinaatiotutkimusta käytetään myös seulonnan yhteydessä: -hHPVnho + Pt-Papa-2

Indikaatiot

Korkean riskin HPV- infektio on suurin riskitekijä kohdunkaulansyövälle. Tutkimuksilla selvitetään

- 1) onko potilaalla HPV- infektio
- 2) onko nähtävillä HPV- infektion aiheuttamia solumuutoksia (esiaste tai enemmän).

Näyte

Tutkimukseen lähetetään

- 1) Erikoisputkeen otettu HPV-näyte; tutustu ohjeeseen Papilloomavirus, nukleiinihappo, suuren riskin (kval) -hHPVnhO (6445)
- 2) Papa-lasi muovikotelossa; tutustu ohjeeseen Gynekologinen irtosolututkimus; Pt-Papa-1 (4044)

HPV- putkeen on merkitty potilaan nimi ja henkilötunnus. PAPA- lasilla on **lyijykynällä** merkittynä nimi ja henkilötunnus. Yhden potilaan näytteet laitetaan yhteen salpapussiin, johon kirjoitetaan HPVpapa.

Näytteenottotarvikkeiden tilaus: vita.fi/tarviketilauskaavake, tai p. 045 7734 9060.

Menetelmä

Katso osatutkimusten kohdalta. Kaikki osatutkimukset ovat akkreditoituja nimikkeitä. HPV- tutkimukseen perustuvaa seulontaa käytetään myös valtakunnallisen seulontaohjelman yhteydessä. Osatutkimukset seulonnan yhteydessä:

- Pt-Papa-2: Gynekologinen irtosolututkimus, seulonta
- hHPVnhO: Ks. Papilloomavirus, nukleiinihappo, suuren riskin (kval), hHPVnhO.

Toimitusaika

3-10 työpäivää

Viitearvot

- 1) HPV- tutkimuksen tulos on normaalisti negatiivinen.
hHPVnhO-tutkimuksessa positiivisista näytteistä annetaan lausunto.
- 2) Papa-tutkimuksesta annetaan erillinen lausunto The Bethesda- luokituksen mukaisesti. Katso PAPA- tutkimuksen erillinen ohje edellä.

Tulkinta

Kaikista näytepareista tehdään tutkimus -hHPVnhO. Tuloksen ollessa negatiivinen, Papa-näytettä ei tutkita. Jos hHPVnhO-tulos on positiivinen, tutkitaan myös Papa-näyte ja siitä annetaan lausunto.

Tutkimattomia Papa-laseja säilytetään vähintään 1 kk ajan.

Konsultointi

PAPA-tutkimus:

Patologian laboratorio: p. 045 7734 9080 tai patologia@vita.fi

Patologian ylilääkäri Tuula Kuukasjärvi p. 040 7655 165 tai tuula.kuukasjarvi@vita.fi

HPV-tutkimus:

Sairaalamikrobiologi, Dos. Taru Meri p. 045 7734 9028 tai taru.meri@vita.fi

Irtosolututkimukset, käytössä olevat nimikkeet:

Virtsan irtosolututkimus	U -Syto-1 (4078)
Ysköksen irtosolututkimus	Ex-Syto-1 (4080)
Irtosolututkimus, muu	-Syto (3053)
Likvornäytteen irtosolututkimus;	Li-Syto (4059)
Nivelnesteeseen irtosolututkimus	Sy-Syto (4421)
Askitesnesteeseen (peritoneaaliseen) irtosolututkimus	As-Syto (4037)
Pleuranesteeseen irtosolututkimus	Pf-Syto (4076)
Rintarauhaseritteen irtosolututkimus	Mf-Syto (4077)
Ohutneulabiopsiatutkimus	Ts-FNAB (3990)
Gynekologinen irtosolututkimus;	Pt-Papa-1 (4044)
Gynekologinen irtosolututkimus, seulonta	Pt-Papa-2 (4045)
Papilloomaviruksen osoitus ja ehdollinen gynekologinen LASIPAPA	-HPVLasi (12551) UUSI NIMI
Nestepapapaketti: erikseen sovittava käyttöönotto Surepath astiasta	
LBCPAPA, nestepapa	4044
HPVRE, HPV ja jos posit, tehdään nestepapa	10143
HPVPA, AINA sekä HPV että nestepapa	10632